

J. Pakuła, Uchwała NSA w przedmiocie sposobu dokumentowania darowizny [w:] Pomoc materialna dla studentów - blog, wpis 23 marca 2023 r.
online: <http://pomocmaterialna.pl/blog/udokumentowanie-darowizny>,
dostęp: 22 grudnia 2024 r.

Uchwała NSA w przedmiocie sposobu dokumentowania darowizny

W dniu 20 marca 2023 r. Naczelny Sąd Administracyjny w składzie siedmiu sędziów podjął uchwałę, która ma znaczenie również na użytek postępowania w przedmiocie przyznania stypendium socjalnego.

Jacek Pakuła 23 marca 2023

Mogłoby się wydawać, że stypendia i podatki to dwa różne światy. Coraz częściej, tam gdzie sięgamy po pomoc finansowaną ze środków publicznych, a więc przez podatników, należy liczyć się z obowiązkiem spełnienia niekiedy dość restrykcyjnych wymogów, co sprawia, że te dwa światy mają dużo wspólnego.

Dlatego właśnie na uwagę zasługuje uchwała 7 sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 marca 2023 r. o sposobie udokumentowania darowizny środków pieniężnych na potrzeby zwolnienia z podatku od spadków i darowizn (sygn. akt III FPS 3/22). Na marginesie należy wskazać, że co do zasady sądy administracyjne wydają głównie wyroki. Naczelny Sąd Administracyjny może podejmować również uchwały mające na celu wyjaśnienie przepisów prawnych, których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecznictwie sądów administracyjnych. Zgodnie z art. 264 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, Naczelny Sąd Administracyjny podejmuje w składzie siedmiu sędziów, całej Izby lub w pełnym składzie. Dotychczas, gdy idzie o sprawy stypendialne nie doczekaliśmy się uchwały - jeśli miałyby zostać podjęta, to przedmiotem prawdopodobnie będzie wykładnia art. 93 PSWiN.

Uchwała NSA z dnia 20 marca 2023 r. koncentrowała się wokół odpowiedzi na pytanie, jak należy dokumentować darowiznę, aby była ona objęta zwolnieniem podatkowym.

Hasło darowizna dość często pojawia się w wyjaśnieniach studentów ubiegających się o przyznanie stypendium socjalnego. Przykładowo, student oświadcza, że jest samodzielny finansowo bo nie prowadzi wspólnego gospodarstwa domowego z żadnymi z rodziców i ukończył 26. rok życia - wykazując jednocześnie dochód zerowy. Z oczywistych względów trudno przyznać stypendium studentowi, jeśli nie udokumentuje źródła utrzymania. W wyjaśnieniach studenci często wskazują, że otrzymują pomoc od rodziców i dziadków, np. 600 zł miesięcznie. Dla organu ważne jest ustalenie, jaki charakter ma taka pomoc - czy faktycznie student jednak jest we wspólnym gospodarstwie domowym, czy są to alimenty, które jednak wymagają sformalizowania w postaci konkretnego dokumentu, np. wyrok sądowy, czy może są to pożyczki (?).

Przypomnieć należy, że ustawa z dnia z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn zawiera szereg zwolnień. Przykładowo, zgodnie z art. 4a ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy, zwalnia się od podatku nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych przez małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierba, rodzeństwo, ojczyma i macochę, jeżeli:

- 1) zgłoszą nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie 6 miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego,
- 2) w przypadku gdy przedmiotem nabycia tytułem darowizny są środki pieniężne - udokumentują ich otrzymanie dowodem przekazania na rachunek płatniczy nabywcy, na jego rachunek, inny niż płatniczy, w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej lub przekazem pocztowym.

W orzecznictwie sądów administracyjnych pojawiły się rozbieżności, czy wystarczające dla zastosowania zwolnienia jest to, że sam obdarowany wpłaci na swój rachunek bankowy otrzymane np. od rodziców pieniądze. Uchwała NSA z dnia 20 marca 2023 r. wyraźnie wskazuje, że aby skorzystać ze zwolnienia należy jednak dopełnić formalności, w szczególności to darczyńca musi

przekazać środki obdarowanego - nie do rąk własnych, ale za pomocą przelewu czy przekazu, czy wpłaty w banku. Może być to uznane za nadmierny formalizm, ale takie działanie - pozwalające na skorzystanie z ulgi - ma uniemożliwić legalizowanie tzw. praniu brudnych pieniędzy.

Przenosząc powyższe na sprawy stypendialne, warto pamiętać, że tłumaczenia studenta muszą być zweryfikowane przez organ przyznający pomoc. Student ubiegający się o pomoc materialną musi liczyć się z udzielaniem odpowiedzi na pytania organu, co należy rozumieć jako pytanie:

- kto był darczyńcą - jeśli rodzic, możliwe jest zakwestionowanie samodzielności finansowej;
- jaka była kwota darowizny; czy było to zdarzenie jednorazowe, czy stałe, co miesiąc - przykładowo student, który wskazuje, że otrzymał od dziadków darowiznę w kwocie 20 tys. zł w grudniu 2022 r., a ubiega się o stypendium socjalne w marcu 2023 r. wcale nie musi być uznany za osobę w trudnej sytuacji materialnej
- czy darowizna była zgłoszona do urzędu skarbowego, a nawet jeśli brakuje dokumentów, czy w ogóle darczyńca miał możliwość przekazania takiej kwoty, stąd zasadne jest pytanie o dokumenty ilustrujące dochód darczyńcy.

Trzeba bowiem pamiętać, że samo hasło darowizna to za mało. Pytanie o kwotę pozwala ocenić, czy student faktycznie dzięki tej pomocy w postaci darowizny jest w stanie utrzymać się. Czasami studenci twierdzą, że kwota darowizny była na tyle niska, ale aktualne jest pytanie o koszty utrzymania.

Podkreślić należy stanowczo, że darowizny od rodziców przekreślają możliwość uznania studenta za samodzielnego finansowo.

Innym popularnym hasłem, obok darowizny, jest pożyczka. Tutaj jednak zastosowanie mają podobne reguły: kto pożyczył, kiedy, jaka kwota. Możliwe jest nawet żądanie przedłożenia dokumentów o dochodzie pożyczkodawcy. Trzeba mieć na uwadze przepisy ustawy z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych. Zgodnie z art. 1 ust. 1 podatkowi podlega m.in. umowa pożyczki, zaś przepis art. 9 pkt 10 stanowi, zwalnia się od podatku m.in. takie czynności cywilnoprawne, jak: pożyczki udzielane:

- w formie pieniężnej na podstawie umowy zawartej między osobami, o których mowa w art. 4a ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. z 2021 r. poz. 1043 oraz z 2022 r. poz. 1846 i 2180), w wysokości przekraczającej kwotę, określoną w art. 9 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, pod warunkiem:
 - złożenia deklaracji w sprawie podatku od czynności cywilnoprawnych właściwemu organowi podatkowemu w terminie 14 dni od daty dokonania czynności, z wyłączeniem przypadku, gdy umowa została zawarta w formie aktu notarialnego,
 - udokumentowania otrzymania pieniędzy przez biorącego pożyczkę dowodem przekazania na jego rachunek płatniczy lub na jego inny rachunek w banku lub w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, lub przekazem pocztowym,
- na podstawie umowy zawartej między osobami zaliczonymi do I grupy podatkowej do wysokości kwoty niepodlegającej opodatkowaniu - na zasadach określonych w przepisach o podatku od spadków i darowizn,
- na podstawie umowy zawartej między innymi podmiotami niż osoby, o których mowa w lit. b i c, jeżeli kwota lub wartość pożyczki nie przekracza 1000 zł.

Powoływanie się więc na darowiznę, albo pożyczkę wymaga udokumentowania, co zresztą wynika również z art. 88 ust. 5 PSWiN w przypadku studentów wykazujących niewielkie dochody. Przypomina o tym również uchwała 7 sędziów NSA z dnia 20 marca 2023 r.

Trwa rejestracja udziału w [X Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Szkoleniowej pt. Pomoc materialna dla studentów i doktorantów](#), która odbędzie się w Toruniu w dniach 5-7 czerwca 2023 r. Możemy pochwalić się, że prawie 75% miejsc jest już zajętych. Obrady zapowiadają się interesująco! [Szczegóły tutaj](#).

Wspólnie z [Instytutem Prawa Szkolnictwa Wyższego i Nauki](#) prowadzimy również cykl webinarów. Szczegółowa oferta na okres marzec-maj 2023 dostępna jest pod [adresem www](#). W najbliższym czasie odbędą się szkolenia:

- Odmowa przyznania stypendium socjalnego - 28 III 2023 r.;
- Odmowa przyznania stypendium rektora - 30 III 2023 r.

